

روایت ۲ سال مقابله با تورم

وزیر اقتصاد، نقطه پیشران تورم، در کوتاهمدت نوسان‌های نرخ ارز در زمستان پارسال بود

۱۸

اولویت‌های نیمه دوم دولت

۲ سال از استقرار دولت سیزدهم می‌گذرد؛ دوره‌ای که مهم‌ترین چالش اقتصادی آن بی‌گمان نوسان نرخ تورم در سطوح بالای ۳۰ درصد بوده است.

۲۰

یکشنبه ۲۸ خرداد ۱۴۰۲ | ۲۹ ذی‌القعدة ۱۴۴۴ | سال سی و یکم | شماره ۸۸۰۳

همیشه‌ی اقتصاد

عکس: همشهری آنلاین

کارنامه ۲ ساله اقتصاد

بررسی عملکرد اقتصادی دولت از آغاز فعالیت تاکنون از رشد تولید حکایت دارد

گزارش

بهزاد نجیب روزنامه‌نگار

آمارها نشان می‌دهد میزان رشد اقتصادی، طی عملکرد دولت سیزدهم دو برابر شده و به ۴۰٫۸ درصد رسیده است؛ با این حال چالش‌های مربوط به نرخ تورم همچنان پا بر جاست. به گزارش همشهری، سیزدهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری ۲۸ خرداد ۱۴۰۲ برگزار شد و

در نهایت ابراهیم رئیسی به عنوان رئیس جمهور جدید ایران انتخاب شد. در این دوره، کشور با چالش‌های مختلفی از جمله کاهش تولید و رشد تورم مواجه بود و تحریم‌ها نیز فضای اقتصادی کشور را تحت تأثیر قرار داده بود. اگرچه تحریم‌ها همچنان پا بر جاست، اما مروری بر کارنامه اقتصادی دولت سیزدهم از بهبود عملکرد دولت در برخی حوزه‌ها حکایت دارد. آمارها نشان می‌دهد میزان رشد اقتصادی در این دوره دو برابر شده است. متوسط رشد اقتصادی سالانه

کشور در ۸ سال دولت قبل ۲۰۲ درصد بود که این مقدار طی ۲ سال گذشته به ۴۰٫۸ درصد رسیده است. در این دوره همچنین حجم تامین مالی از طریق بازار سرمایه ۳۵ درصد رشد یافته و ارزش کل بازار سهام نیز ۲۲۰ هزار میلیارد تومان افزایش یافته است. حجم تجارت خارجی نیز در همان سال نخست فعالیت دولت سیزدهم، ۲۹ میلیارد دلار افزایش یافت. در سال آخر دولت قبل یعنی سال ۱۳۹۹ میزان تجارت خارجی ۷۲ میلیارد و ۵۶۵ میلیون دلار بود که این میزان در

سال ۱۴۰۰ به ۱۰۱ میلیارد و ۴۴۱ میلیون دلار رسید. با وجود اصلاح نسبی این رویه‌ها در ۲ سال گذشته چالش‌های مرتبط با نرخ تورم همچنان پا بر جاست و اقتصاد ایران در شرایط فعلی تورم‌های بالایی را تجربه می‌کند؛ با این حال مقامات اقتصادی بر این باورند که نرخ تورم به‌زودی وارد یک شیب نزولی خواهد شد. به زعم وزیر اقتصاد رشد نقدینگی از ۳۹ درصد در سال ۱۴۰۰ به ۳۱ درصد در سال ۱۴۰۱ رسیده و این موضوع می‌تواند منجر به کاهش نرخ تورم شود.

تجارت خارجی

ارزش تجارت خارجی در سال ۱۴۰۰: ۱۰۱ میلیارد و ۴۴۱ میلیون دلار
ارزش تجارت خارجی در سال ۱۴۰۱: ۱۱۲ میلیارد و ۸۲۱ میلیون دلار
میزان رشد تجارت خارجی نسبت به آخرین سال دولت قبل: ۲۸ میلیارد و ۷۸۵ میلیون دلار
درصد رشد تجارت خارجی نسبت به آخرین سال دولت قبل: ۳۹٫۶ درصد

تولید

رشد اقتصادی ۱۴۰۰: ۴٫۸ درصد
رشد اقتصادی ۱۴۰۱: ۴۰٫۸ درصد
رشد اقتصادی بدون نفت ۱۴۰۰: ۴ درصد
رشد اقتصادی بدون نفت ۱۴۰۱: ۴۰٫۵ درصد

نرخ ارز

قیمت ارز در ابتدای فعالیت: ۲۴۵۰۰ تومان
قیمت امروز ارز: ۴۸۸۰۰ تومان
مقدار رشد ارز: ۲۴۳۰۰ تومان
درصد رشد ارز: ۹۹ درصد

بازار سرمایه

بازده بورس: ۸۵ درصد
مقدار رشد شاخص بورس: یک میلیون واحد
تامین مالی از طریق بازار سرمایه: ۲۵ درصد رشد

سیاست‌های پولی

رشد نقدینگی: از ۳۹ درصد در سال ۱۴۰۰ به ۳۱ درصد در سال ۱۴۰۱
هدف‌گذاری رشد نقدینگی: ۲۵ درصد برای سال ۱۴۰۲
رشد سرمایه‌گذاری: از منفی ۵۵ درصد در سال ۱۴۰۰ به ۷٫۷ درصد در سال ۱۴۰۱
افزایش سرمایه بانک‌های دولتی: ۸۵ هزار میلیارد تومان

مجوزهای کسب و کار

تعداد مجوزهای صادر شده: ۲۸۶ هزار و ۵۸۸ مجوز برخط
شاخص پاسخگویی: ۹۰٫۷ درصد
مجوزهای متصل شده به درگاه ملی مجوزها: ۴ هزار و ۶۴۲ مجوز
کمترین تأخیر در صدور مجوز: سازمان انرژی اتمی، صندوق نوآوری، معاونت علمی، سازمان استاندارد
بیشترین تأخیر در صدور مجوز: وزارت کشور، جامعه مشاوران مالیاتی و شهرداری‌های کلانشهرها
بیشترین درخواست‌های صادر شده: وزارت تعاون در بخش مشاغل خانگی با ۳۵۸ هزار و ۸۱ مورد
مجوزهای در دست بررسی: ۱۳۹ هزار و ۶۵۴ درخواست

عملکرد مالیاتی

ارزش صورت حساب‌های مالیاتی ارسال شده: ۲۵۸۵ هزار میلیارد تومان
جمع مالیات بر ارزش افزوده: ۱۷۴ هزار میلیارد تومان
ارسال صورت حساب مودیان مالیاتی شرکت‌های بورس: ۴۲۷ شرکت
ارسال صورت حساب مودیان مالیاتی شرکت‌های دولتی: ۵۷ شرکت
ارسال صورت حساب مودیان مالیاتی سایر مودیان: ۱۷۴۳۸ شرکت
تعداد صورت حساب‌های ارسال شده: ۲۰۶۲۵۴۶۴ پرونده

نکته

رشد تجارت خارجی

آمارها نشان می‌دهد ارزش تجارت خارجی در سال ۱۴۰۰، ۲۸ میلیارد و ۷۸۵ میلیون دلار بیشتر از سال ۱۳۹۹ بوده است.

رشد تولید

طبق آخرین گزارش مرکز آمار، رشد اقتصادی ایران در سال ۱۴۰۱ به ۴۰٫۸ درصد رسیده که این میزان ۲ برابر رشد سال ۱۳۹۹ است.

نکته

رشد معاملات بازار سرمایه

تازه‌ترین داده‌ها از میزان معاملات انجام شده در بازار سرمایه نشان می‌دهد این معاملات طی طول ۲ سال گذشته ۱۷۵ درصد رشد کرده است.

رشد نقدینگی

طبق آخرین اظهار نظر مقامات اقتصادی رشد نقدینگی از ۳۹ درصد در سال ۱۴۰۰ به ۳۱ درصد در سال ۱۴۰۱ رسیده و بر اساس هدف‌گذاری انجام‌شده قرار است این میزان به ۲۵ درصد در سال ۱۴۰۲ برسد.

تورم دولت یا تورم مردم؟

همیشه بین نرخ تورم رسمی اعلامی مرکز آمار ایران یا بانک مرکزی یا آنچه نزد مردم احساس می‌شود، فاصله وجود دارد. سؤال اینجاست که ریشه این شکاف چیست و چرا مردم کاهش نرخ تورم اعلامی را احساس نمی‌کنند؟ آیا سید و فرمول محاسبه نرخ تورم با سید هزینه خانوارها همخوانی دارد؟ راه کاهش احساس تورم نزد مردم و تورم اعلامی دولت چیست؟ واقعیت این است که در سال‌هایی که کشور با نرخ‌های تورم بالا مواجه می‌شود نظیر ۴ سال اخیر، این شکاف بیشتر می‌شود؛ تا جایی که برخی گمان می‌کنند که نرخ تورم دولت، یک تورم دست‌ساز یا به اصطلاح دستکاری شده است و این مسئله به شاخص اعتماد عمومی نسبت به روایت دولت و نهادهای دولتی درباره تغییرات شاخص تغییر سطح عمومی قیمت‌ها آسیب می‌زند.

در چنین شرایطی بدیهی است آنچه بر احساس تورم اثر می‌گذارد، انتظارات تورمی است و نه نرخ تورم هدف‌گذاری شده از سوی دولت یا بانک مرکزی و راه برطرف کردن این است که یک روایت متفاوت از گذشته از تغییر در سید هزینه خانوارها ارائه شود که چشم‌انداز تورم را شفاف‌تر سازد. مرکز پژوهش‌های مجلس به‌تازگی از اختلاف فاحش بین نرخ تورم رسمی و تورم احساس شده در بین شهروندان رونمایی و اعلام کرده است. انتظارات تورمی در جامعه بیشتر احساس و درک شهروندان جامعه از تورم را منعکس می‌کند و بانک مرکزی به‌عنوان سیاستگذار پولی و مسئول کنترل تورم باید همواره نرخ تورم احساس شده توسط مردم را رصد کند. این نهاد تحقیقاتی استدلال می‌کند که تفاوت در احساس از نرخ تورم با نرخ تورم نهادهای رسمی تنها منحصر به ایران نبوده و حتی در اقتصادهای توسعه‌یافته مثل اتحادیه اروپا، کانادا و حتی ژاپن این تفاوت جدی است. باور این نهاد پژوهشی این است که باید نرخ تورم براساس گروه‌های معینی مختلف نظیر نرخ تورم مستأجرها، نرخ تورم افراد دارای فرزند و نرخ تورم خانوارهای زن سرپرست و... محاسبه و منتشر شود و شاخص قیمت روزمره و قیمت درک شده هم به‌صورت ماهانه حساب شود تا اطلاعاتی درباره چشم‌انداز و روندهای آینده تورم به خانوارها برای پایین نگه داشتن نرخ تورم در افق بلندمدت ارائه شود.

اما به نظر نمی‌رسد چنین رویکردی نسبت به شاخص واقعی تورم و انتظارات تورمی بتواند به چالش ایجاد شده پایان دهد و به همین سبب لازم است تا نگرش سیاستگذاران اقتصادی در برخورد با تورم تغییر کند؛ به‌نحوی که تصویری روشن‌تر از آنچه بالا رفتن سطح عمومی قیمت‌ها بر سید هزینه خانوارها بر جای می‌گذارد، به دست آید.

پرواضح است وقتی نرخ تورم در چندسال صعودی می‌شود و به‌طور محسوس نشانه‌هایی از این جهش تورمی در سید خوراک‌ها و آشامیدنی‌های مردم نمایان می‌شود، با نرخ اجرا مهار روندی صعودی را طی می‌کند و هزینه خانوارها به‌ویژه اجاره‌نشین‌ها را بالا می‌برد. آنچه اهمیت پیدا می‌کند وزن فشار تورم بر دهک‌های مختلف و به‌ویژه شهروندانی است که سیر محافظتی در برابر تورم در دست ندارند. نشانه ملموس از این تغییر وزن و فشار تورم را می‌توان در شکاف بین نرخ تورم روستایی و شهری و نرخ تورم بین دهک‌های مختلف هزینه‌ای والته نرخ تورم بین استان‌های مختلف کشور پیدا کرد.

چنان‌که دولت‌ها بسیاری کنترل نرخ تورم و کاهش نگرانی شهروندان در مقاطع مختلف به سیاست‌های تجربی و مداخله قیمتی در بازار روی می‌آورند و به‌طور مشخص شاهد توزیع کالاهای اساسی و خوراک‌های ضروری با قیمت‌های مصوب دولتی در برخی کلانشهرها هستیم، اما واقعیت این است که این سیاست در کل کشور اجرا نشده و شاید اجرا شدنی هم نباشد؛ به همین دلیل است که نرخ تورم در پایتخت ممکن است به سبب همین سیاست‌های مداخله دولت در قیمت‌ها و بازار، پایین‌تر از نرخ تورم در دیگر استان‌های کشور باشد.

با این توصیف بین نرخ تورم اعلام شده و نرخ تورم احساس شده و نوع مواجهه دولت با این پدیده می‌توان به یک رهیافت مبتنی بر درک ناقص بین سیاست‌های اقتصادی با کنترل تورم دست یافت و همین مسئله باعث شده تا انتظارات تورمی اثرات محسوسی بر شکل‌گیری احساس عمومی نسبت به تورم داشته باشد.

راه صحیح، تکرار روش‌های شکست‌خورده و تجربه‌های پرهزینه گذشته نیست و مهم این است که واقعا راه‌های برای مهار تورم وجود داشته باشد و نقشه ضد تورمی شفاف باشد. واقعیت این است که همه دولت‌های پس از انقلاب ریشه تورم را به‌درستی درک نکرده‌اند و همواره در مواجهه با قیام تورم به سیاست‌های تنظیم بازار و کنترل دستوری قیمت‌های آلوده‌اند و اوج تلاش‌شان این بوده که از نرخ ارز به‌عنوان لنگری برای مهار تورم استفاده کنند و به جای اصلاح سیاست‌های پولی و مالی از مسیر واردات، اقدام به پایین آوردن قیمت‌ها کنند.

شواخص اعتماد مردم نسبت به سیاست‌های کاهش تورم نه با سبب کوب قیمت‌ها و مداخله در بازارها یا تکرار آمارها از زبان دولتمردان و برجسته‌سازی آن در رسانه‌ها، بلکه در نتیجه یک افق مشخص و مدون از واقعی بودن مسیر مهار تورم ممکن خواهد شد. اگر مردم مطمئن شوند که سیاست‌های پولی و مالی برای کاهش تورم کارآمد و اثر آن در نرخ تورم محسوس و ملموس است، به‌تدریج این اعتماد شکل خواهد گرفت و گرنه آزموده [آچندپاره] از مودن، خطاست.